

NOVI ZAKONIK O KRIVIČNOM POSTUPKU

KRAJ REFORME ILI SAMO JEDAN KORAK U PROCESU REFORME?

Osnovne karakteristike Zakonika*

Prof. dr Stanko Bejatović

Novi Zakonik o krivičnom postupku RS ("Sl. glasnik RS", br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013 i 45/2013) rezultat je dosadašnjeg rada na reformi krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije koja traje duže od deset godina. Preciznije rečeno reforma krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije započeta je donošenjem Zakonika o krivičnom postupku iz 2001. godine ("Sl. list SFRJ", br. 70/01 i 68/02, i "Sl. glasnik RS", br. 58/04, 85/05, 115/05, 49/07, 20/09, 72/09 i 76/2010). Poslednji rezultat rada na reformi je ZKP iz 2011. godine, sa nekoliko (četiri) svoje izmene i dopune i pre početka njegove celovite primene. Da podsetimo Zakonik je donesen u septembru mesecu 2011. god. i trebalo je da počne sa primenom 15. januara 2013. god. Izuzetak su postupci za krivična dela organizovanog kriminala ili ratnih zločina koji se vode pred posebnim odeljenjima nadležnog suda u kojima je primena ovog zakonskog teksta počela 15. januara 2012. god. Međutim, u međuvremenu (i pre početka njegove celovite primene) Zakonik je četiri puta menjan i njegov početak celovite primene planiran je za 1. oktobar 2013. god. Uz sve ovo, u međuvremenu (septembra meseca 2012. god.) bio je pokrenut i zvaničan postupak na izradi Zakona o izmenama i dopunama ZKP i njegov Nacrt smo dobili već krajem 2012. god. sa izuzetno obimnim predlogom izmena i dopuna. Međutim, od istih se odustalo. Sve ovo samo po sebi više nego jasno govori o aktuelnosti, složenosti procesa reforme krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije. Obzirom na ovo kao i stav ne malog broja stručne javnosti Srbije o sadržaju teksta novog Zakonika sasvim opravdano se postavlja i pitanje: Da li ZKP RS iz 2011. god. predstavlja kraj više od deset godina dugog procesa reforme njenog krivičnog procesnog zakonodavstva ili samo još jedan u nizu koraka u procesu te reforme? Odgovor na ovo pitanje daće vreme koje je pred nama, a stav autora rada je poznat. Umesto tog, pred početak potpune primene Zakonika ovde dajemo samo rezimirani prikaz njegovih osnovnih karakteristika.

Načelno posmatrano tri su osnovne karakteristike reforme krivičnog procesnog zakonodavstva Srbije započete početkom veka kojem pripadamo. *Prva* su veoma česte intervencije u zakonskim tekstovima koji čine krivično procesno zakonodavstvo. Posmatrano sa aspekta ovog zakonodavstva kao celine intervencije su prisutne i po nekoliko puta godišnje. Opravdanost ovako čestih intervencija ozbiljno se može staviti pod znak pitanja. Najbolji primer negativnosti ovakve jedne prakse je Zakonik o krivičnom postupku iz 2006. god. ("Sl. glasnik RS", br. 46/2996). Naime, i pored toga što je skoro prema jedinstvenom mišljenju stručne javnosti Srbije ZKP iz 2001. god., predstavljao jednu dobru normativnu osnovu za efikasnu borbu protiv kriminaliteta i da je u cilju stvaranja još potpunije normativne osnove za povećanje efikasnosti krivičnog postupka uopšte trebalo raditi na njegovoj daljoj dogradnji umesto ovog pristupilo se donošenju novog ZKP i isti je u izuzetno kratkom, za zakonske tekstove ovakvog karaktera, nezabeleženo kratkom, vremenskom intervalu (za svega nekoliko meseci), usvojen 2006. god. Ovaj zakonski tekst doneo je, načelno posmatrano, ne mali broj novina koje su u funkciji efikasnijeg delovanja nadležnih državnih organa na polju borbe protiv kriminaliteta, i koje su kao takve bile za pozdraviti. Međutim, njihova normativna razrada, usled brzine na radu ovog zakonskog projekta, nije bila ni približno na željenom nivou. Zakonski tekst karakterisali su ne mali normativni, pravnotehnički i suštinski nedostaci. Brojni su primeri bili za tako nešto i u vezi sa istim napisano je izuzetno dosta radova i svi su oni ukazivali na brojne propuste u normativnoj razradi niza, načelno posmatrano korisnih, rešenja ovog zakonskog teksta. Upravo zahvaljujući ovakvom njegovom stanju ovaj zakonski tekst je definitivno "stavljen u koš" i pre nego što je počeo i da se primenjuje. Član 149. Zakona o izmenama i dopunama ZKP iz 2009. god. prestao je da važi. *Drugo*, pojava ne malog broja novih zakonskih tekstova kojima se na poseban način reguliše značajan broj pitanja koja su do

* U radu se daje samo prikaz najvažnijih novina koje donosi Zakon bez upuštanja u stručno-kritičku analizu njihove normativne razrade.

